

Oponentský posudek bakalářské práce

Obrazy války ve vybraných dílech spisovatele Itala Calvina

Marie Šimkové

2015

Bakalářská práce Marie Šimkové se vyznačuje promyšlenou strukturou, jejíž jednotlivé elementy jsou konzistentně provázány a také velice solidní formální a jazykovou úrovní. Autorka se pustila do literárněvědné analýzy dosti rozsáhlého korpusu textů, při níž se pokusila analyzovat obraz poslední světové války v relevantních dílech Itala Calvina. Vzhledem k zmiňovaným pozitivům a k tomu, že se jedná o bakalářskou práci, jsem se rozhodl tuto hodnotit velmi příznivě. Nebýt několika výtek, které zmiňuji níže, navrhnul bych hodnocení nejvyšší, s ohledem na ně však tedy navrhuji ohodnotit práci **velmi dobře**.

Moje doporučení jsou v podstatě tři. První z nich se týká odůvodnění výběru korpusu studovaných textů. Ve vlastním textu práce jsem totiž ani základní informaci k této otázce bohužel nenalezl. Jedinou pasáží, která vysvětluje výběr studovaného korpusu, je pět úvodních řádků *Anotace* práce (a její anglické a italské verze): „Cílem této bakalářské práce je analýza vybraných děl (...) Itala Calvina, ve kterých **se prolínají příběhy samotného autora s historickými událostmi** období 2. světové války a antifašistického odboje. Knihy byly **vybrány na základě tematické příbuznosti a řazeny dle jednotlivých událostí** vztahujících se k autorově životě [sic!], nikoli dle data publikace“ (s. 4, nečíslováno). Poslední citovaná věta tedy vysvětlení podává, nicméně toto vysvětlení je příliš stručné, nespecifikované (na základě jaké tematické příbuznosti? spojuje všechny texty téma války? násilí? střetu světa hlavního hrdiny s okolním světem?) a především absentuje ve vlastním textu. V jakékoli akademické práci rozebírající vybraná díla určitého autora je, myslím, vhodné uvést, a to pokud možno podrobně, literárněvědné předpoklady, pracovní hypotézy či náležité argumenty, které badatele vedly k tomuto výběru textů. A to z očividného důvodu, neboť výběr studovaných textů nepochybně ovlivní výsledky celého zkoumání. Tyto úvahy by se tedy měly objevit někde v úvodu samotné práce (obvykle se vyčleňují jako kapitola nazvaná *Metodologický úvod* nebo *Vysvětlení k výběru korpusu textů*). Následně se potom mohou objevit i v anotaci práce, třeba i v podobě, v jaké jsou zde, ale mělo by o nich být zevrubně pojednáno jinde.

A jelikož práci chybí takové metodologické vysvětlení a autorka navíc při své analýze ne zcela následovala cestu navrhovanou její školitelkou v zadání, z kterého cituji: „V uvedených dílech bude z jazykového hlediska zkoumána stylistická stránka textů a přítomnost dialektu, typické rysy autorovy tvorby a společné rysy uvedených děl. Z literárního pohledu budou analyzovány Calvinovy postavy, ve kterých se zrcadlí realita tehdejší doby a pomocí nichž autor vyjadřuje své postřehy a vztahy

mezi lidmi v období války. Diplomantka se zaměří také na historické pozadí tehdejší doby a na autorovu osobní angažovanost ve válce, což jsou klíčové faktory, které ovlivňují interpretaci textu, alegorické souvislosti i motivaci autorovy tvorby,“ tak bych autorce položil dle mého soudu zásadní otázku, proč ve své metodě, jak ji v práci aplikuje, považuje studované Calvinovy texty za samozřejmě autobiografické a zobrazující objektivní historickou realitu?

Tak alespoň chápu její prohlášení: „il libro é autobiografico, ma le vicende accadute ci vengono trasmesse a distanza di tanti anni, quando lo scrittore finalmente se la sente di scriverne“ (s. 24) nebo na jiném místě: „Lo scrittore, offrendo ai suoi lettori tre giornate particolari della sua adolescenza...“ (s. 33) či již zmiňovaná pasáž: „...děl Itala Calvina, ve kterých se prolínají příběhy samotného autora s historickými událostmi období 2. světové války a antifašistického odboje“ z *Anotace* práce (s. 4, nečíslováno).

Možná se mýlím, ale jeví se mi, že autorka práce automaticky považuje Calvinovy válečné texty za jakési memoáry, v nichž autor vykresluje své osobní zážitky z této pohnuté doby. K tomu ji snadno mohou vést prohlášení samotného Itala Calvina vyjadřujícího s v tomto smyslu v různých metatextech (předmluvách, komentářích, doslovecích) připojených k dílům, z nichž autorka často cituje. Je ale třeba si uvědomit, že i tyto metatexty mohou mít literárně fikční povahu, mohou být součástí fikčního literárního světa, který autor svým dílem konstruuje, a nemusí tudíž odkazovat k „faktické“ realitě (i na první pohled nefikčně a „objektivně“ působící předmluva může být literární mystifikací, vzpomeňme třeba jen známý trik tzv. „nalezeného rukopisu“, který bývá prezentován právě v mystifikující předmluvě).

Upozorňuji na to proto, že právě v době, kdy byly texty psány, se literární kritika a věda začala intenzivně zabývat problematikou intertextuality, „smrti autora“ a fikčností literatury jako takové. Jinými slovy, je to, co čteme v Calvinových válečných textech, zobrazením skutečného stavu věcí za 2. světové války v Itálii, nebo je to autorská projekce zahrnující osobní zkušenosti z partyzánských bojů smíšené s fabulovanými pasážemi diktovanými snahou o dosažení estetického, literárního účinku, anebo je to do třetice čistě literární hra s fikcí vědomě či podvědomě využívající jiné texty s podobnou tematikou k vytvoření fikčního světa hlavní postavy (fiktivního autora alter ega?), který vypráví příběhy z partyzánských bojů, ty jsou však zcela smyšlené a nikdy se neudály? Samotná autorka na s. 44 například cituje patrně Calvinovu předmluvu k *Il sentiero dei nidi di ragno* (ačkoli v poznámce odkazuje na dílo jako takové), v níž autor dosti explicitně deklaruje tvůrčí metodu použitou ve svém prvním románu: „... partii dal quel personaggio di monello, cioè da un **elemento d'osservazione diretta della realtà**, un modo di muoversi, di parlare, di tenere un rapporto con i grandi, e, **per dargli un sostegno romanzesco, inventai la storia della sorella, della pistola rubata al tedesco...**“ (zvýraznění moje). Minimálně z těchto řádků se tedy zdá, že Calvinovy válečné texty nejsou osobní kronikou, která by s historickou věrností popisovala válečná léta v Itálii, nýbrž autorskou fikcí, jež se snaží podat obraz „historické

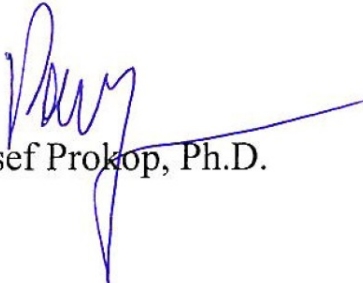
pravdě“ podobný, tedy pravděpodobný. To ovšem staví do zcela jiného světla výsledky autorčiny analytické metody a vlastně její metodu jako takovou.

V práci, v centru jejíž pozornosti stojí vztah osobní zkušenosti autora a jejího potenciálního zobrazení v jeho díle, by se alespoň v minimální míře patrně měly objevit úvahy o „faktičnosti“ a „fikčnosti“ literárního díla. A jakkoli nelze předpokládat, že by autor bakalářské práce našel definitivní odpovědi na otázky spjaté s touto složitou problematikou, alespoň povědomí o neurčitosti a problémovosti podobné analýzy je v akademické práci, domnívám se, nezbytností.

Jsou-li předešlé úvahy možná příliš komplikované a převyšující požadavky kladené na bakalářskou práci (což ostatně беру v potaz a práci jinak hodnotím příznivě, jak bylo řečeno), poslední výtkou je z mého pohledu nedostatečný prostor věnovaný vlastním závěrům z prováděné analýzy. Text práce v některých kapitolách nabízí především pasáže shrnující děj vybraných povídek či románů a zhodnocení či výsledek zkoumání zde chybí. Nejtypičtěji je to vidět v kapitole zaměřené na sbírku povídek *Ultimo viene il corvo*, která po úvodu věnovaném ediční historii textu (s. 35) jen resumuje obsah některých povídek (s. 36 až 41) a teprve na konci věnuje 2 odstavce náznakům vlastních závěrů (s. 41-42). A v případě kapitoly věnované románu *Il sentiero dei nidi di ragno* (s. 43-54) vedle převyprávění děje autorka k žádné systematické analýze tématu nedochází. Situaci zachraňuje až závěrečný oddíl *Conclusioni* (s. 55-57), který dle mého soudu jediný poskytuje explicitně vyjádřené autorčiny závěry z provedeného skrutinia textů.

Navzdory těmto výtkám však považuji analýzu na úrovni bakalářské práce za přijatelnou a navrhuji ji ohodnotit **velmi dobře**.

V Českých Budějovicích, 5. 6. 2015

PhDr. Josef Prokop, Ph.D.